

OSNOVNA ŠOLA HUDINJA
MARIBORSKA 125
3000 CELJE

RAZISKOVALNA NALOGA

KAKO POZNAŠ BALET?

Avtorici:

Sara Jeromel 7. b
Špela Jager 7. b
pouka

Mentorica:

Darja Jeran,
prof. razrednega

Mestna občina Celje, Mladi za mlade

CELJE, marec 2007

Kazalo vsebine

POVZETEK	3
UVOD	4
1 TEORETSKE OSNOVE	5
1.1 KAJ JE PLES?	5
1.1.1 KAKO JE PLES NASTAL?.....	6
1.1.2 GLASBENA SPREMLJAVA	7
1.2 PRVI DRUŽABNI PLES	8
1.2.1 GLEDALIŠKO-ODRSKI PLES	10
1.2.2 DVORNI BALET – BALLE DE COUR.....	14
1.2.3 PROFESIONALIZACIJA PLESALCEV	14
1.3 MUZIKAL – MUSICAL	15
1.4 SLOVENSKI BALET	16
1.4.1 OSNOVA PRI PLESU	23
1.4.2 SPREJEM UČENCEV V PRVI RAZRED	24
1.4.3 JEZIK PLESALCEV	25
1.4.4 BALETNI BESEDNJAK	25
2 OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	27
2.1 HIPOTEZE	27
2.2 RAZISKOVALNE METODE	28
2.2.1 Delo z literaturo	28
2.2.2 Anketa.....	28
2.2.3 Obdelava podatkov	28
3 OSREDNJI DEL	29
3.1 OPIS RAZISKOVALNIH REZULTATOV	29
3.2 DISKUSIJA	40
4 ZAKLJUČEK	41
5 LITERATURA	42
6 PRILOGA – anketni vprašalnik	43

Kazalo slik

<i>Slika 1: Plesno gibanje pri živali</i>	5
<i>Slika 2: Stenske slikarije v votlinah: ples žensk okoli moškega – Cogul, španija</i>	7
<i>Slika 3: Rubens – kmečki ples</i>	9
<i>Slika 4: Plesna scena iz zgodnega srednjega veka</i>	9
<i>Slika 5: Ples divjakov (Bal des Ardents)</i>	10
<i>Slika 6: Prizor iz balet »L'Educazione de Achile«, Torino, 1650</i>	11
<i>Slika 7: Prizor iz baleta »L'Unique per la palegrina«, Torino, 1660</i>	11
<i>Slika 8: Ballet Comique de la Reine, l. 1581</i>	13
<i>Slika 9: Balet XX. stoletja – Posvečenje pomladi</i>	15
<i>Slika 10: Plakat za ameriško gostovanje pariškega baleta l. 1847</i>	16
<i>Slika 11: Pantomima Možiček v Trstu - 1910</i>	19
<i>Slika 12: Pia in Pino Mlakar</i>	20
<i>Slika 13: Marta Remškar-Jakše</i>	21
<i>Slika 14: Labodje jezero 1956</i>	22
<i>Slika 15: Peter Golovin v operi Majska noč - 1924</i>	22
<i>Slika 16: Lidija Sotlar in Iko Otrin 1969</i>	23
<i>Slika 17: Vaje za sprostitev</i>	24

POVZETEK

Večina ljudi vidi v plesu samo nekatere izmed njegovih elementov in ga zato razlagajo zelo ozko, samo z ene strani. Pozabljajo, da je ples pravzaprav tesno povezan z družbenim razvojem in je del človekovega bivanja in delovanja, saj ga spremlja pri vseh obdobjih njegovega življenja, od rojstva do smrti; pri vsakem pomembnejšem dogodku. Da je ples lahko zelo zahteven in da vsebuje tudi veliko napora, poškodb in odrekanih, lahko spoznamo pri baletu, plesu, ki se je razvil iz dvornega plesa in je poznan po celem svetu.

Cilj najine raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kako učenci naše šole poznajo balet, ali obiskujejo baletne predstave in ali so seznanjeni z baletno opremo in s potekom baletne vaje. Zanimalo naju je tudi, če obiskujejo navadne plesne vaje in ali se starši udeležujejo kakšnih plesnih predstav.

Pri raziskovalni nalogi sva uporabili metodo dela z literaturo in anketo.

UVOD

Balet se je začel kot ples za zabavo, in sicer v renesančni Italiji ter po drugih evropskih dvorih. Takšen balet se je imenoval dvorni balet. Koreograf Pierre Beuchamp je opisal korake in pozicije, vključno s petimi pozicijami nog in tako postavil temelj današnjemu baletu.

Sprva so bili plesalci le moški, vendar so v tistem času začele plesati tudi ženske. Plesalci 18. stoletja so nosili maske, lasulje, čevlje s peto, ženske pa so nosile dolge obleke, ki so se čez nekaj časa skrajšale. Do tridesetih let 19. stoletja je plesalka nosila dolg tutu in krilo iz tančic, ki je segalo do kolen. Lasje so bili počesani nazaj, tako da so prekrivali ušesa, na tilniku pa speti v figo. Na začetku 20. stoletja so ženske začele nositi kratek tutu, kot ga poznamo danes. Prva baletka, ki se je povzpela na konice prstov, je bila Marie Taglioni. Takratni baletni copatki niso imeli utrjene konice, zato je njen oče razvil vaje za krepitev stopala. Danes poznamo več vrst baleta, najpogostejši so jazz, klasični, romantični in moderni balet.

Namen jazz baleta je združiti osnovne elemente jazza s plesom. To je ples, ki pomeni veselje in zabavo. Popolno nasprotje je klasični balet, ki je zelo strog, zahteven in ima mnoga predpisana pravila. Po tej strogosti in predpisanosti pa se razlikuje tudi od modernega baleta, ki balerini dovoljuje več svobode in več možnosti, da se izraža na drugačen, svoj način. Razlika med klasičnim in romantičnim baletom je le ta, da ima klasični nekoliko drznejše in zahtevnejše korake.

V tej raziskovalni nalogi naju je zanimalo, kako učenci Osnovne šole Hudinja poznajo balet. Postavili sva štiri hipoteze: Učenci predmetne stopnje hodijo na baletne predstave zelo poredko ali pa sploh ne hodijo na take predstave. Meniva, da dekleta bolj poznajo balet in da jim je všeč. Učenci vedo, kaj spada med baletno opremo. Ljudje baleta ne poznajo dovolj, zato si vzamejo premalo časa za kulturne prireditve. Prav tako se jim zaradi nepoznavanja te zvrsti umetnosti balet zdi nezanimiv.

Pri raziskovalni nalogi sva uporabili metodo dela z literaturo in anketo.

1 TEORETSKE OSNOVE

1.1 KAJ JE PLES?

»Ples je mati umetnosti. Glasba in poezija obstajata v času, slikarstvo in arhitektura v prostoru. Ples živi obenem v času in prostoru. Ustvarjalec in stvar, ki jo ustvarja umetnik in njegovo delo sta še vedno eno in isto. Ritmično osnovo gibanja, plastični občutek prostora, živo prikazovanje vidnega in izmišljenega - vse to je človek ustvarjal s svojim telesom. Še preden je uporabil kamen za orodje in besedo za izražanje čustev«, je zapisal Curt Sachs.¹

»Nič ni človeku tako potrebno kot ples. Brez plesa človek ne more ničesar.« (Molière. Žlahtni meščan, I/2)²

Slika 1: Plesno gibanje pri živali

*Ples je radoživost gibanj;
je govorica telesa ob ritmu, ob glasbi, v tišini;
je del kulture izobrazbe vsakega posameznika in je del kulture naroda;
je izboma športna panoga, najlepši dvoranski šport;
je »mati vseh umetnosti«;
je POT do sebe ...³*

V sosledju tisočletij je ples odsev »žive govorice človeka« in njegovega bivanja. Skozi svoje gibanje, skozi pesem in glasbo človek - ne glede na zemeljsko dolžino ali

¹ Iko Otrin: Razvoj plesa in baleta, str. 8

² Henrik Neubauer: Ples skozi stoletja, str. 7

³ Meta Zagorc: Ples: družabnost, šport, umetnost, str. 10

širino, ne glede na rasno, narodno, politično ali kakršnokoli pripadnost - izraža svoja občutja, žalost, veselje, bolečino. Strast, hrepenenje, erotičnost. Ples obstaja od vekomaj in za vedno, prav tako kot umetnost in igre. Države, kraljestva, carstva, kulture in civilizacije propadajo, ples pa ostaja v svojih virtualno neskončnih pojavnih oblikah, se seli iz kontinenta na kontinent ter osvaja nove kulture in civilizacije.

Kot otroci se srečamo s plesom v rajanju, kot mladostniki v približevanju ter spoznavanju z nasprotnim spolom, kot zreli ljudje in tudi kot starostniki se srečamo s plesom v družabnosti in umetnosti. V plesu se starostne meje zabrišejo, porazgubi se prisotnost strahu, zaslutimo meje svoje svobode ... Ples se dotika našega telesa in čustev, našega duha in sanj. Ples osemdesetletnika in osemletnega otroka je po svojem notranjem izžarevanju in vzpodbudi podoben, če ne celo istoveten.⁴

1.1.1 KAKO JE PLES NASTAL?

Ta fenomen poskušajo razložiti razne teorije. Nekateri pravijo, da je ples samo rezultat presežka človekove energije, drugi pa, da je to človekova želja po lepem, torej gre za vprašanje estetike. Prirodoslovec Charles Darwin (1809 – 1882) je poskušal razložiti ples kot sredstvo, s katerim se oba spola privlačita in katerega namen je spolna združitev, tretji pa nastanek plesa, glasbe, kratka umetnosti zopet uvrščajo v ozko zvezo z magijo.

Vse te teorije so pomanjkljive. Večinoma vidijo v plesu samo nekatere izmed njegovih elementov in ga zato razlagajo zelo ozko, samo z ene strani. Pozabljajo, da je ples pravzaprav tesno povezan z družbenim razvojem in je del človekovega bivanja in delovanja in da ga spremlja pri vseh obdobjih njegovega življenja, od rojstva do smrti; pri vsakem pomembnejšem dogodku.

Mnogi miti in religije govorijo o plesu. Indijski mit pripoveduje, da so se bogovi prijeli v krogu za roke in v pramorju zaplesali. Iz kapljic, ki so jih dvignile njihove noge, so nastali zemlja, sonce, zvezde, kratka vesolje. Avstralski domorodci pripovedujejo, da je bog ustvaril dva človeka, potem pa se je nagnil nad njiju in jima vzdihnil zrak.

---

⁴ Meta Zagorc: Ples: družabnost, šport, umetnost, str. 12

Tako sta oživila. Ko sta se začela gibati, je trikrat zaplesal okrog njiju in njun jezik se je sprostil in začela sta govoriti.

Slika 2: Stenske slikarije v votlinah: ples žensk okoli moškega – Cogul, Španija

1.1.2 GLASBENA SPREMLJAVA

Glasbe v današnjem pomenu besede v preteklosti še ni bilo. Ples je največkrat spremljal topot nog, razni ploski; plosk z dlanjo ob dlan, plosk po ramenih, telesu, stegnih, stopalih, pozneje pa so topot nog podkrepili z udarci s palicami, različnimi ropotuljami, ki so poudarjale ritem. Glas je igral pomembno vlogo. Pri divjem skoku ali obratu so prav gotovo tudi kriknili.

V matriarhatu so začeli uporabljati izdolbena debela kot bobne. Bobni proizvajajo odločne, ritmične udarce in so najbolj primerni za ekstatične plesne od pradavnine do današnjega časa. Pojavijo se tudi razne piščali, brenkala, gongi in rogovi. Pozneje primitivna godala.

Pojavljati so se začele prve melodije. Verjetno so bile sestavljene iz ponavljajočih se tonov. Kot nekakšen ostinato. Pozneje so ustvarili kratko melodično frazo, ki so jo vedno ponavljali. Torej nekakšen litanijski tip, ki ga pozneje zasledimo pri Hebrejcih in v krščanskem koralu. Čustvo jih je zaneslo, da so začeli uporabljati razne intervale. Višina seveda ni bila pomembna. Navzgor ali navzdol, stvar trenutnega občutka. Že sama razlika v višini tona je na pračloveka delovala omamno. Še danes pravimo, da melodija izraža čustva.

Sprva so peli nepovezane zloge, pozneje so začela dobivati ta besedila smiselno vsebino. In ta melodična spremljava plesa, skupaj z ritmično, ki pa ni bila vedno usklajena s pesmijo, je ustvarila pri plesalcih duševno zvezo med vsebino in namenom magičnega plesa.

Plesa v parih še ni bilo. Plesali so samo moški, ali samo ženske, ali pa tudi mešane skupine – krogi – vrste. Vendar brez dotika. Pri plesih in obredjih za rodovitnost so se pari našli šele na koncu plesa in izginili v noč. Ples v paru, kot ga poznamo sedaj, se je pojavil zelo pozno. Najprej sta se moški in ženska izločila iz kroga ali skupine in se po kratkem plesu znova vključila vanjo. Potem se je izločil naslednji par. In tako so se zvrstili vsi.

Pojavljati so se začeli tudi plesi, oziroma gibanje, ki ni bilo del obreda, ampak življenjske radosti in energije. Plesali so vsi, celo plemena. Seveda pa so bili vedno opazni najboljši, najbolj nadarjeni plesalci, ki so navadno prevzemali vodstvo plesa, ukazovali oblike in tempo in vsi so jim priznavali prvenstvo; niso pa še bili profesionalci. Dokler je bil ples samo izraz čustev, je plesal vsak po svoje, ko pa je postal ples religija oz. obred, je postal razumska konstrukcija, ki je zahtevala natančno organizacijo. Izjemna pomembnost obredov za življenje in dobrobit plemena sta izključila naključno improvizacijo. Zahtevala je natančne oblike in želela od prihodnjih rodov, da se držijo tradicije. Vsaka napaka bi lahko užalila bogove in demone, zato so plesalci in člani plemena, ki so bili pri obredu navzoči in so v njem sodelovali, zahtevali verodostojnost izročila.⁵

1.2 PRVI DRUŽABNI PLESI

Na začetku drugega tisočletja se spremeni tudi življenje višjih stanov, plemičev. Fevdalni red in njegova moč sta se vedno bolj utrjevala, križarji pa so na svojih pohodih v sveto deželo videli razkošje orientalskih plemičev. Željo po prefinjenosti in udobju so prinesli na svoje gradove, kjer je bilo prej življenje precej neudobno in primitivno. Začutili so željo po uživanju, ne samo po bojevanju in turnirjih. Začeli so podpirati poezijo in jo povezovati z glasbo. Novo obliko so prinašali potujoči pevci, ki so jih imenovali trubadurji, večinoma obubožani vitezi, včasih tudi nadarjeni pevci nižjega stanu. Plemiči so se zbirali v viteški dvorani in poslušali pevca. Sprva so bile pesmi religiozne, pozneje pa so se spremenile in začele opevati lepoto in kreposti plemiških gospa in gospodičen; tudi junaštva hrabrih vitezov.

V severni Franciji so te pevce imenovali les trouveres, v nemško govorečih krajih pa Minnesenger.

---

⁵ Iko Otrin: Razvoj plesa in baleta, str. 16, 17

Ti pevci so prinesli med plemstvo nov duh. Kmalu so vsi pesnili, igrali lutnjo in peli. Plemkinje in premožne mladenke so se tem težnjam pridružile po svoje. Ob zvokih petja ali lutnje so začele plesati. Plesale so mirne plesе v krogu ali posamezno. Za viteze je bil ples takrat še nekaj nemoškega, nekaj, kar se za bojovnika in junaka ne spodobi. Peti pesem v čast svoje gospe; to že, ampak plesati, tako daleč pa še niso bili. Plemkinjam so pri plesu pomagali njihovi mladi služabniki oz. paži, ki še niso prišli v moška leta. Plesali so plesе v krogu in jih imenovali carole. To so bili koraki iz kmečkih plesov, le da so jih poenostavili zaradi težkih oblačil, ki so jih nosile plemkinje, pa tudi zaradi želje po lepem, dostojanstvenem vedenju, ki naj bi ločevalo plemiški stan od tlačanov in njihovih plesov.

Tako se je razvijala nova vrsta plesa - družabni ples.⁶

Slika 3: Rubens – kmečki ples

Slika 4: Plesna scena iz zgodnega srednjega veka

⁶ Iko Otrin: Razvoj plesa in baleta, str. 44, 45

1.2.1 GLEDALIŠKO-ODRSKI PLES

Gledališki ples je doživel prvi višek v antiki, po nastopu krščanstva pa je preživel pri glumačih. Pozneje ga je Cerkev vključila v svoje liturgične igre. Z nastopom renesančne miselnosti so se vsebinsko in formalno spremenile tudi te igre. Imenovali so jih *mascherate*, *interludiji*, *trionfi*. Niso več religioznega značaja, vsebinsko se naslonijo na antiko. Z njimi so ljudje želeli obnoviti staro-grško gledališče. Vse bolj tudi služijo samo zabavi.

Zapis iz leta 1348 priča, da je angleški kralj Edvard III. Praznoval božič z veliko maskerato. Iz računov izdelovalcev kostumov izvemo, da so imeli na primer angelske in zmajevе glave, torej dobre in zlobne demone. Različne risbice ob strani rokopisa nam povedo, da so bili kostumi zelo preprosti. Pokrivala z oslovskimi ušesi za norca in oslovske ter jelenje glave so povezali s kapuco. Po dva moža sta igrala jelena ali konja.

Slika 5: Ples divjakov (*Bal des Ardents*)

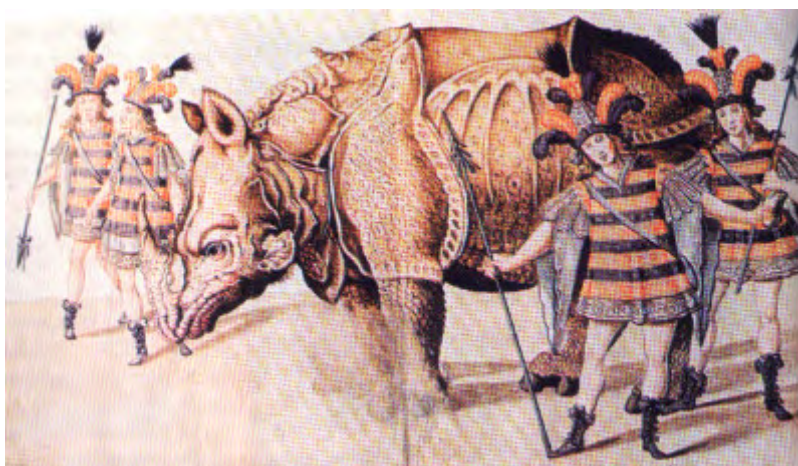
Razkošni trionfi so bili priljubljeni predvsem v Italiji. Na začetku so jih igrali na vozovih kot liturgične igre. Plemiči so tekmovali, kdo jih bo bolj razkošno opremil. Prednjačila je plemiška družina medici iz Firenc, posebno Lorenzo di Medici, ki so mu pravili *Il Magnifico - Veličastni* (1449-1492). Maskirani nastopajoči so na vozovih igrali, peli in plesali, med občinstvom pa so krožili stih, ki so pojasnjevali vsebino. Kostumi so bili bogati, vozovi dobro opremljeni.

Podobne zabave so prirejali tudi na samih dvorih. Imenovali so jih mali plesi (*balleti*).

Ime zasledimo že stoletja prej, ko so začeli ples v paru imenovati *ballatio*, za razliko od skupinskega plesa, ki so ga imenovali *carole*.⁷

Slika 6: Prizor iz balet »L'Educazione de Achile«, Torino, 1650

Slika 7: Prizor iz baleta »L'Unique per la palegrina«, Torino, 1660

Tako se je balet rojeval. Začelo se je v Italiji, kjer je dobil tudi ime. Še vedno pa so bile to bolj zabavne prireditve kot prave gledališke predstave. Razkošne, bogate, pa vendar zabavne, brez trdnega vsebinskega loka, brez dramaturgije, bi rekli danes. Položaj se je spremenil, ko se je balet preselil v Francijo.

Francija je sprejela vse umetniške elemente, ki so se razvili v Italiji in Španiji. Seveda so ideje italijanske renesanse že živele tudi v Franciji. Kralj Franc I. je bil pravi predhodnik blestečega Ludvika XIV., sončnega kralja. Podpiral je umetnost, posebno slikarstvo in balet ter v Pariz prinesel Leonardovo Mono Liso. Dal je zgraditi Louvre

⁷ Iko Otrin: Razvoj plesa in baleta, str. 58 - 61

in dragulj francoske renesanse, grad Fontainebleau. Njegov sin Henrik II. je nadaljeval tradicijo in ohranjal stike z Italijo in njeno umetnostjo. Poročil se je s Katarino Medičejsko (1519-1589), nečakinjo papeža Klemna VII.

Ko je Katarina postala francoska kraljica, je prinesla s seboj v Francijo tudi ljubezen do baleta. Leta 1573 je naročila svojim glasbenikom in plesnim mojstrom naj uprizorijo razkošen balet, da bodo očarali poljske diplomate, ki so prišli na pogovore. Ballet de Polonais je izvajalo šestnajst dvornih dam, ki so predstavljale šestnajst francoskih pokrajin. Gledalci so občudovali dame, ki so se prepletale, obračale, menjavale mesta in nobena se ni zmotila niti enkrat.

Teh baletov niso izvajali na odrih, ampak na sredini velike dvorane. Na treh straneh so bili prostori s sedeži za gledalce, še više so bile nekakšne lože oziroma balkoni. Spredaj je bil poseben prostor za suverena in najvišje plemstvo. Tako so gledalci gledali izvajalce navzdol. Zato in zaradi dolgih kril se koreografi niso osredotočili na delo nog, ki jih skorajda ni bilo videti, pač pa na figure, na gibanje v prostoru, na tloris gibanja. Matematika in geometrija sta prevladali in postali ter ostali bistven del francoskega baleta takratne dobe. Pravili so, da je balet »geometrična predstava več plesalcev, ki na glasbo več instrumentov skupaj plešejo«. Poudarek je bil na besedi »geometrično«. Plesi so bili v vrstah, kvadratih, krogih, prepletajočih se vrstah, kača. Tako gibanje je videti z višine zelo lepo in učinkovito.

Kraljičin balet

Katarina, ki je želela umetniški blišč in slavo medičejskega dvora prenesti v Francijo ter povabila v Pariz violinista po imenu Baldassarino Belgiojoso. Vedela je, da bo samo on znal organizirati prireditve, ki bodo v čast njej in francoskemu dvoru. Baldassarino je pofrancozil svoje ime v Balthasar de Beaujoyeux in začel delati.

Prvi veliki uspeh je doživel leta 1573 z uprizoritvijo Baleta nimf (Ballet des Nymphes). V tem baletu je s kombinacijo glasbe in plesa že predstavil balet kot obliko gledališke umetniške zvrsti. Dokončno je svoje ideje o baletu kot odrskem fenomenu, ki tako kot drama ali opera potrebuje svojo vsebinsko logiko, dramaturški lok z ekspozicijo, razvojem, vrhom in zaključkom, uresničil s svečano plesno dramo BALLET COMIQUE DE LA REINE 15. oktobra 1581 v veliki dvorani palače Petit Bourbon blizu Louvra. Zgodovina baleta šteje to uprizoritev kot prvo baletno predstavo.

Slika 8: *Ballet Comique de la Reine*, l. 1581

Ta balet je presegel vse, kar so do tedaj videli na francoskem ali kakem drugem dvoru. Uprizorjen je bil ob zaroki kraljičine sestre Margarete Lotarinške s kraljičinim ljubimcem vojvodo de Joyeusejem. Predstava je stala za tiste čase velikansko vsoto 3. 600. 000 frankov. Seveda to še ni bila baletna predstava v današnjem pomenu besede. Vsebinsko so pripovedovali, ne plesali. V baletu so plesali plemiči. Njihove plesne sposobnosti in kostumi niso dovoljevali ne visokih skokov ne hitrih obratov. Frizure dam v več nadstropjih so onemogočale hitre gibe. Gibi še niso govorili vsebine. Pripovedovala sta jo kostum in besedilo.⁸

⁸ Iko Otrin: Razvoj plesa in baleta, str. 63 - 65

1.2.2 DVORNI BALET – BALLET DE COUR

Baletne predstave so konec 16. in v 17. stoletju postale neločljivi del dvornih zabav. Bile so razkošne, polne tehničnih efektov, bogatih kostumov. Izvajalci, razen godbenikov, pa so bili še vedno sami plemiči - amaterji. Plesali so še korake starih in novejših družabnih plesov, še vedno je bila geometrija pravilo in zahteva. Kostum je označeval značaj vloge. Vendar so zahteve postajale vedno večje, gledalci so želeli spremembe. Mnogi baletni mojstri so poskušali razvijati balet v novo smer, v večjo izraznost giba.⁹

1.2.3 PROFESIONALIZACIJA PLESALCEV

V korakih je bila razlika med odrskim baletom in družabnimi plesi še vedno zelo majhna. V odrskem baletu se je vedno bolj uveljavljal princip odprtosti en dehor, ki omogoča plesalcu večjo gibčnost noge.

Sčasoma so poklicni plesalci tehnično tako napredovali, da se je meja med dvornim in odrskim baletom zelo povečala. Na dvoru je bila etiketa (strogi predpisi o vedenju, npr. na dvorih ali med diplomati; družbene šege in običaji - o vedenju lepo, družabno vedenje) še vedno bistveni del plesa, na odru pa je bilo vse že veliko bolj sproščeno. Ker so plesali na odru, tloris gibanja ni bil več tako pomemben, bolj vidni pa so postali gibi vsakega posameznega plesalca, ki se je trudil, da bi bil čim boljši. Skoki so bili vedno višji, battus in pirouettes so postali bistven del baletne tehnike.

Tudi plesalke, ki so sedaj že redno sodelovale v baletnih predstavah, so hotele pokazati svojo tehniko, vendar so jih pri tem ovirala težka krila - krinoline. V zgodovino je prišla ballerina (to ime je prišlo iz Italije in se je udomačilo, moškega pa so imenovali ballerino) Marie-Anne Camargo, ki je pogumno skrajšala in olajšala krilo, da je lahko pokazala entrechats quatre, ki ga je obvladala virtuožno. Opustila je tudi čevlje s peto, kar ji je omogočilo dober počep (plie) in večji skok (saulte). Voltaire je dejal, »da skače kot nimfa«.¹⁰

⁹ Iko Otrin: Razvoj plesa in baleta, str. 69

¹⁰ Prav tam, str. 87

Slika 9: Balet XX. stoletja – Posvečenje pomladi

1.3 MUZIKAL – MUSICAL

Ples je bil vedno sestavni del prireditev, ki so bile namenjene predvsem zabavi. V varietejih, vaudevillih, revijah, operetah in muzikalih. V prvih štirih je igral postransko vlogo s posameznimi točkami, brez prave zveze z vsebino in stilom predstave. Zahteve se spremenijo v muzikalu. Tu mora biti ples povezan z vsebino, mora jo pojasnjevati, dopolnjevati in podpirati.

Muzikal, okrajšava za Musical Comedy, se je razvil v Ameriki in postal priljubljena gledališka zvrst. Kot starogrško in baročno gledališče je sestavljen iz besedila, glasbe, petja in plesa. Bistvena razlika je v tem, da si pri muzikalu te sestavine ne sledijo druga za drugo, pač se prelivajo, prehajajo druga v drugo, brez ostre meje. V nekaterih muzikalih je ples celo najpomembnejši del predstave.

Pravijo, da je muzikal nastal takole: Leta 1866 je potoval stočlanski francoski balet v New York na gostovanje. Uprizorili naj bi balet Košuta iz gozda (*La Biche aux Bois*). Gledališče, v katerem naj bi nastopali, je pogorelo. V drugem gledališču Garden pa so igrali Črnega goljufa (*The Black Crook*), neko čudno, neokusno montažo raznih besedil. Producenti so se v stiski odločili za eksperiment. Čeprav vsebini baleta in igre nista imeli prav nič skupnega, so vstavili *La Biche aux Bois* v *The Black Crook*, četudi v njem ni bil predviden noben glasbeni ali plesni vložek. Predstava je trajala

čez pet ur in eksperiment je vsestransko uspel. Gledalci so bili očarani nad francosko preciznostjo in z dvoumnostmi v besedilu.¹¹

Slika 10: Plakat za ameriško gostovanje pariškega baleta l. 1847

1.4 SLOVENSKI BALET

O slovenskem gledališkem plesu v preteklih stoletjih imamo zelo malo podatkov. Vemo, da so že leta 1660 uprizorili na dvoru deželnega glavarja Wolfa Engelberta Auersperga opemo predstavo. Sodeč po poročilih, je bila to komična opera. Uprizorili so jo ob obisku cesarja Leopolda I. Če upoštevamo prakso v drugih evropskih gledališčih, lahko sklepamo, da so v tej uprizoritvi tudi plesali. Glasba, petje, pantomima, ples - vse to so bili sestavni del opernih predstav. Žal ne vemo ne naslova ne avtorja tega dela.

Ne smemo pozabiti na delovanje jezuitskega gledališča v Ljubljani. Uprizarjali so dramske igre z veliko glasbe in petja. Nekatera poročila dokazujejo, da so v teh predstavah gojenci tudi plesali. Že leta 1622 najdemo poročilo o pantomimski predstavi v čast kanonizacije ustanovitelja reda Ignacija Lojolskega in Frančiška

¹¹ Iko Otrin: Razvoj plesa in baleta, str. 199

Ksaverja. Leta 1635 so uprizorili pantomimski balet z mrtvaškim plesom (choream mortis). Pozneje v neki zgodovinski igri bojni ples rimske mladine, čez približno deset let pa še pantomimski balet z mučeniško vsebino Torpes.

Pozneje so prihajale v Ljubljano italijanske operne skupine. Iz leta 1740 imamo poročilo o gostovanju italijanske operne družine Angela Mingottija. Uprizorili so operi Artassese in Rosmira skladatelja J. A. Hasseja. Gotovo je bil tudi tu ples sestavni del predstave. Podatkov pa ni.

Tezo potrjuje dejstvo, da so gostujoče skupine pripeljale s seboj pevce, igralce – in plesalce. Samo orkester so zbrali med domačini. Stanovsko gledališče je imelo večkrat probleme z gostujočimi ansambli, ki so bili večinoma kvalitetni, včasih pa tudi ne. Med ljubljansko meščansko-plemiško elito je bilo igranje v orkestru še sprejemljivo, sodelovanje na odru pa ne. Sčasoma se je tudi na tem področju položaj spremenil in sodelovali so tudi domači diletanti.

Nekateri gostujoči pevci-plesalci so ostali v Ljubljani in tako se je počasi oblikovalo domače jedro poklicnih ansamblov. Stanovsko gledališče je kljub težavam, ki jih je imelo z gostujočimi skupinami in s pomanjkanjem domačih moči, poskušalo pri uprizarjanju glasbeno-odrskih del slediti Evropi. Iz domačih diletantov je bila sestavljena tudi Družba prijateljev drame (Gesellschaft dramatischer Knstfreunde), ki je uprizarjala dramska dela. Odmore med dejanji sta po tedanji navadi izpolnjevala orkester in balet. Kaže, da je bil balet, vsaj v začetku, izključno v rokah italijanskih izvajalcev. Tudi nemške skupine so jih vključevale v svoje predstave, ker verjetno niso imele svojega kadra. 9. oktobra 1792. so uprizorili Velik pantomimski balet (Ein grosses pantomimisches ballet).

Za leto 1798 piše kronist: »Te pustne dni so shli is Lublane vsi komedianti, kateri so tukaj od S. Mihela do sedaj komedie jegrali. Tovarshia se je rasdelila, nekaj ih je shlo v Linz, nekaj v' Zelovez, nekam drugam.« (D. cvetko)

V začetku 19. stoletja pa je v Ljubljani delovala pomembna plesna skupina, ki jo je vodil Giuseppe Calvi. Na plakatih je bila napovedana kot Italienische Tänzer, sestavljali so jo pa Irena Calvi, Ellena Gaggietti, Jacopo Durante in Gaetano Massan. Skupino je povabil neki Wilhelm Frasel. V njej so sodelovali tudi domačini, Fraslov sin, Gottfried Scholz, Josepha Scholz, Ferdinand Harte, Thym, Adams in še nekateri. Calvi je v sezoni 1804-1805 temeljito razburkal ljubljansko gledališče. Uprizoril je več

baletov, baletnih vložkov v operah in intermedijev med posameznimi dejanji iger, ki jih je uprizarjal Frasel. Med baleti so bili: Pogrešana pastirica, Ljubosumnost ali zaljubljeni cigani, Veseli Tirolci, Podeželska veselica, Divja dvojica, Don Juan. Deset let pozneje je nastopal s svojo skupino neki Fenerolli, aprila in maja 1818 pa Dominique Ravel, morda francoskega rodu, čeprav s francoskimi skupinami ni bilo veliko stikov.

Večkrat zasledimo program za alegorično-mimično predstavo, pojavlja pa se vprašanje ali so bili to baletni nastopi ali samo nekakšne alegorije, ki so jih izvajali igralci in pevci. Zanimivo je, da je imela nemška gledališka družina v sezoni 1827/28 na sporedu tudi Lindpaintnerjev balet Danina ali Joko, brazilska opica. Gre za prezahteven balet, da bi ga lahko izvedli diletantni oziroma samo domače moči. Verjetno so povabili kakšno italijansko baletno skupino. Ni pa podatkov, kdo so bili izvajalci.

Drugih poročil o tem, ali so bili uprizorjeni še kakšni baleti, nimamo. Veliko je bilo gostovanj italijanskih operistov in nemških iger s petjem, čeprav Nemci niso bili kos italijanskim profesionalnim pevcem. Prav verjetno pa so kakšni plesalci, tuji ali domači, sodelovali v glasbenih vložkih med dejanji predstav, kot je bila navada. Ljubljanski gledalci se prav gotovo niso pustili prikrajšati za poživitev med odmori opere ali drame. Tako je leta 1829 nastopila Virginie Kenebel, ki so jo napovedovali kot čudežnega otroka, učenka pariškega konservatorija in prva balerina Veselega gledališča. Točke, ki so skrbele za poživitev med odmori in seveda za boljši finančni učinek so pogosto imenovali quodlibet. Uprizarjali so veliko iger s petjem in plesom. Tako leta 1870 uprizorijo Linhartovo komedijo »Matiček se ženi«, ki jo je režiral Josip Nolli. Nadaljnje leta 1893 uprizorijo fantastični balet »Zlati svet v pravljici«, leta 1903 veliko igro s petjem, plesom, evolucijami in godbo po Julesu Vernu »Pot okoli zemlje v 80 dneh« v dvanajstih slikah, leta 1905 pa še »Martina Krpana«, dramatisacijo Frana Govekarja v petih dejanjih s petjem in plesom. Kritika je pohvalila ples odalisk. Koreografi verjetno sami igralci s pomočjo režiserja ali dirigenta. Poklicnih plesalcev in plesalk še ni bilo.

Da se je pa ples na slovenskem odru vedno bolj uveljavljal, kaže tudi dejstvo, da je Ivan Cankar v svojem »Pohujšanju« predvidel za Jacinto plesno točko, ki naj bi bila nekakšen višek dejanja.

Ko so pa zgradili Deželno gledališče, se je položaj delno spremenil. Vodstvo gledališča je za svoje predstave že angažiralo plesalke. V okviru Dramatičnega društva so uprizarjali kratke baletne igrice, v katerih so plesali večinoma sami igralci.

3. oktobra 1912 so izvedli prvi slovenski balet, baletno pantomimo, MOŽIČEK.

Glasbo je napisal Josip Ipavec, koreografiral je Rudolf Fejfar, plesali so pa igralci in igralke Rudolf Bukšek, Augusta Danilova, Josipina Kreisova in Franta Bohuslav. To je bila brez dvoma prelomnica. Ljudje so začeli spoznavati, da je balet nepogrešljiv del gledališke umetnosti in da tudi Ljubljana in Slovenci ne morejo brez njega. Slovensko gledališče, ki je odprlo vrata leta 1928 je že imelo Dramo, Opero in Balet. Slovenski poklicni balet je bil rojen.¹²

Slika 11: Pantomima Možiček v Trstu - 1910

Po II. Svetovni vojni in mednarodnih uspehih v Zürichu in Münchnu se vrnete Pia in Pino Mlakar v domovino in skupaj prevzameta vodstvo ljubljanskega baleta in baletne pole. Postavita vrsto baletov iz svojega inozemskega repertoarja: Vrag na vasi Frana Lhotke, Igro kart Igorja Stravinskega, Prometejeva bitja Ludwiga van Beethovna, Danino Petra Josefa Lindpaintnerja in Srednjeveško ljubezen Frana Lhotke, Ckin ali gosli na Dvoržakove Slovanske plesse.

¹² Iko Otrin: Razvoj plesa in baleta, str. 215-218

Slika 12: Pia in Pino Mlakar

Mlakarjeva sta ponudila leta 1957 trem mladim plesalcem priložnost, da se izkažejo kot koreografi. Majna Sevnik je po Fokinu postavila *Les Sylphides* na Chopinovo glasbo, Metod Jeras, ki se je vrnil iz študija v Londonu, Fantastično prodajalno in Henrik Neubauer Rondo o zlatem teletu Gotfrieda vin Einema. Vsi trije so potem uspešno nadaljevali svojo koreografsko pot.

Za Mlakarjevima sta vodila ljubljanski balet Henrik Neubauer in Metod Jeras, baletno šolo pa Gizela Bravničar in Lidija Wisiak. Pia in Pino Mlakar sta v ljubljanskem baletu zapustila neizbrisane sledi. Povezovala sta ga z Evropo in njenimi dosežki. Za njima ni bilo več poti nazaj. Slovenski balet se razvija in si uspešno utira svojo pot v mednarodni plesni areni.

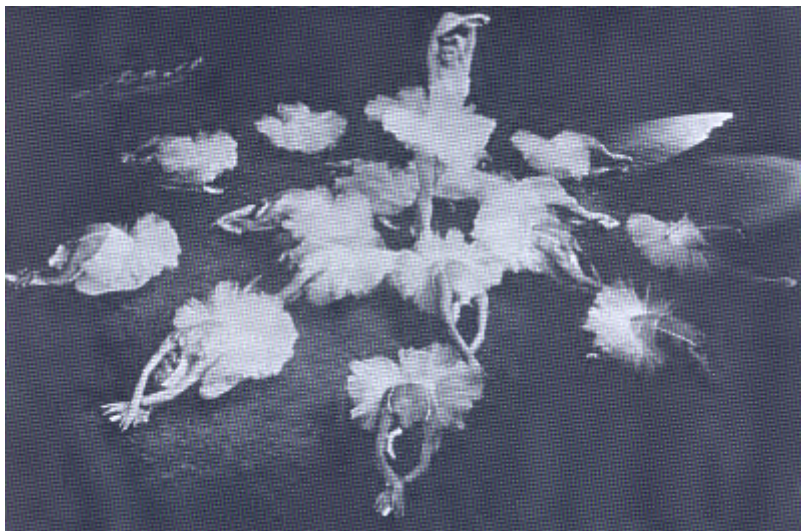
Mariborsko gledališče med obema vojnama ni imelo stalnega baletnega ansambla. S tem seveda ni rečeno, da ni bilo baletnega dogajanja - domačega in gostovanj. Več ali manj so bili v vsaki predstavi plesni vložki, ki pa so jih koreografirali večinoma

sami režiserji. Tako imamo iz leta 1922 podatek, da je za mladinsko igro Pogumni Tonček koreografiral plese režiser Anton Harastovič. Bil je znan igralec in komik. Koreografiral je plese v številnih operah in operetah, pa tudi pantomimo Možiček Rista Savina. Ti podatki dokazujejo, da je bilo tudi v Mariboru plesno življenje razgibano, čeprav ni bilo stalnega baletnega ansambla. Šele leta 1945 ustanovijo v Mariboru stalno Opero. Iz Ljubljane je prišla balerina Marta Remškar, ki je koreografirala plesne točke v uprizorjenih operah. Prvi samostojni baletni večer je bil je bil 15. februarja 1947, sestavljen iz Lisztove II. Rapsodije, Preludija Sergeja Rahmaninova, Holandski ples Alberta Lortzinga in odlomki iz Hrestača P. I. Čajkovskega.

Slika 13: Marta Remškar-Jakše

Stalni baletni ansambel je Ministrstvo za kulturo ustanovilo leta 1947. Vodstvo baleta je prevzela Marta Remškar. Kmalu so odprli tudi baletno šolo v okviru sindikata SNG. Vodstvo je prevzel Peter Golovin, ki prevzame tudi vodstvo baletnega ansambla SNG. Mariborski balet se iz skromnih začetkov razvija v kvaliteten ansambel. Za Remškarjevo in Golovinom prevzamejo vodstvo Maks Kirbos, Radomir Milošević in Jitka Ivelja. Kot gosta koreografirata Franjo Horvat Ohridska legenda in Henrik Neubauer Čajna punčka Rista Savina.

Slika 14: Labodje jezero 1956

V sezoni 1959/60 prevzame vodstvo baleta SNG Maribor in pedagoško delo koreograf Iko Otrin. V repertoar vključuje klasične baletе in sodobna eksperimentalna dela.¹³

Slika 15: Peter Golovin v operi Majska noč - 1924

¹³ Iko Otrin: Razvoj plesa in baleta, str. 219-222

Slika 16: Lidija Sotlar in Iko Otrin 1969

1.4.1 OSNOVA PRI PLESU

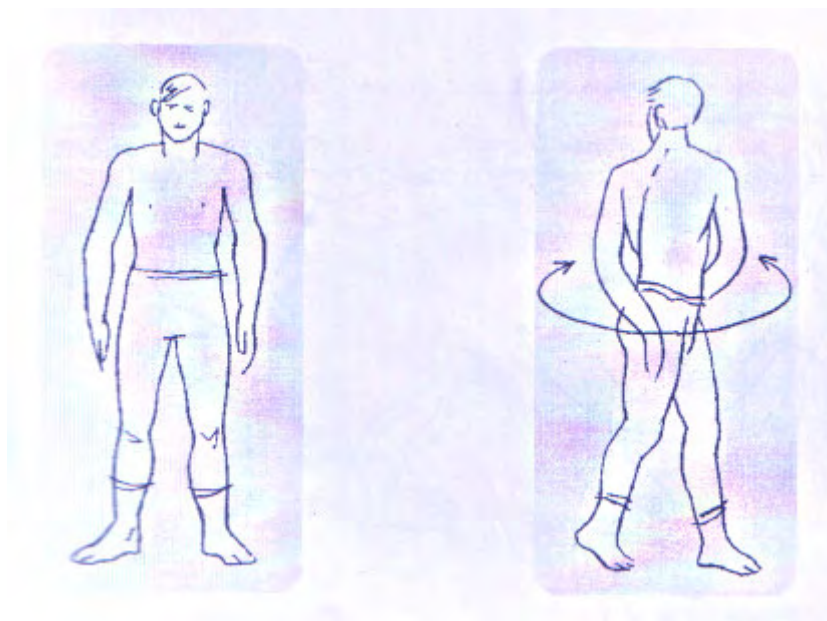
Najpomembnejši element pri gibanju našega telesa je gravitacija oziroma težnost in prav ta sila nas vleče k tloraj, z njo se igramo in bojujemo, da nas ne premaga in ne pademo na tla. In kaj nas drži pokonci? Naša volja, ki ukazuje telesu, da premaga to težnost in vzpostavi med njo in našimi željami po gibanju ravnovesje; ravnotežje. Zato ni napačna trditev, da je ples igra z ravnotežjem.¹⁴

Kot smo že povedali, smo težki zaradi težnosti oziroma gravitacije. To silo premagujemo z močjo svojih mišic, ki je odvisna od naše volje in pa seveda tudi od sposobnosti telesa za večje ali manjše napore, ki so pri plesu (ki je tudi fizično gibanje) vedno navzoči. Izuriti moramo svoje telo in svoje sposobnosti, da bomo občutili razliko med težkostjo in lahkostjo. Razumeti moramo in se zavedati, od česa je odvisna prva in od česa druga. Kako lahko vplivamo nanju in če je to sploh mogoče? Uravnovesiti moramo razmerje med težnostjo in našimi sposobnostmi, da se ji upiramo oz. z njo sodelujemo. To je bistvo. Če hočemo občutiti težnost oziroma gravitacijo, se moramo najprej naučiti sprostiti telo, izključiti voljo, ki zahteva od mišic, da jih držimo v določenem ali zaželenem položaju. Naučiti se moramo prepustiti telo ali njegove posamezne dele vplivu težnosti. Preprosti ljudje so že davno zaslutili moč težnosti in njen vpliv na naše telo, saj za nekoga, ki je omedlel, rečejo, da je »skup padel«. Kot harmonika se je stisnil, ker ga je zemlja pritegnila, ko so možgani odpovedali.¹⁵

¹⁴ Iko Otrin: La la bum, str. 4

¹⁵ Prav tam, str. 8

Slika 17: Vaje za sprostitev

1.4.2 SPREJEM UČENCEV V PRVI RAZRED

Pri vstopu v baletno šolanje je zelo koristno pregledati vse kandidate, da izberejo tiste, ki bodo z določeno verjetnostjo lahko sledili razmeroma napornemu pouku in ki bodo tudi v končni fazi sposobni za poklic. Potreben je pregled sluha in ritmičnih sposobnosti, pregled telesnih sposobnosti in zdravniški pregled. Preizkus sluha navadno opravi profesor glasbe ali pianist. Ritmične sposobnosti preizkusijo tako, da pustijo učence da ob klavirski spremljavi korakajo v 2/4 in 3/4 taktu in potem spreminjajo tempo. Zdravniški pregled lahko učenci opravijo pri svojem zdravniku. Pomembno je, da imajo zdrava pljuča, srce, dober vid in sluh in da nimajo znamenj rahitisa. Nato pogledajo otroka v celoti. Za baletnega plesalca so z določeno verjetnostjo bolj sposobni otroci, ki kažejo astenični tip (nekoliko večja višina kot je normalno, razmeroma kratek trup in daljše noge in ožja ramena), kot tisti, ki kažejo piknični tip (nekoliko manjša višina z dolgim trupom in kratkimi nogami ter razmeroma širokimi rameni). Razumljivo je, da v vseh primerih ne bodo mogli uporabljati najstrožjih pravil za sprejem, a vsekakor jim bo pregled pokazal, katere otroke je treba na vsak način sprejeti, na katere pa je zaradi nekaterih pomanjkljivosti potrebno še posebej paziti in zato pravilno prilagajati vsakodnevne obremenitve.¹⁶

¹⁶ Henrik Neubauer: Klasični balet I., str. 41

1.4.3 JEZIK PLESALCEV

Jezik plesalcev v baletni dvorani je mednaroden. Temelji na francoskih izrazih, ki so se tekom stoletij razvili, obdržali, spremenili, pa tudi oddaljili od knjižne francoščine in prav zaradi tega marsikdaj kakšnega baletnega izraza ni mogoče najti v francoskih slovarjih. Lahko bi rekli, da je baletna francoščina nek poseben jezik. Vedno bolj so plesalci in plesni pedagogi čutili potrebo po nekakšnem slovarju, ki bi pojasnil izvor in pravopis teh izrazov in imen. Marsikdaj plesalci teh stvari ne vedo.¹⁷

1.4.4 BALETNI BESEDNJAK

Abstraktni balet - balet, ki ne sporoča nobene zgodbe.

Ansambelski balet - ples skupine plesalcev in plesalk za razliko od solističnega plesa posameznika

Balerina - plesalka

Balet - vrsta gledališke umetnosti, ki se je izoblikovala v 16. do 19. stoletja v Evropi in se v 20. stoletju razširila po vsem svetu:

1. gledališki ples zahodno evropske kulture, predstavljen v umetniško stilizirani obliki;
2. delo, ki je tako predstavljeno;
3. skupina, ki predstavlja tako delo. Izraz naj bi se uporabljal le za ples, ki sloni na klasični baletni šoli, privzemajo pa ga tudi folklori ansambli, jazzovske plesne skupine in t. i. moderne skupine.

Baletna dvorana - je namenjena vajam baleta in je ponavadi takih dimenzij kot glavni oder baletnega gledališča; opremljena je s klavirjem, ob stenah tečejo drogovi (za vaje ob drogu); vsaj ena stena je prekrita z zrcali.

Baletna šola - šola za baletne plesalce in plesalke.

Baletna tla - tla v baletnih dvoranah in na odru; včasih so bila lesena (ladijski pod), zdaj pa so večinoma iz plastičnih mas.

Baletni ansambel - solisti in zbor baletne skupine.

Baletni copati - posebna oblika copata z ozkim podplatom, tesno prilegajoča se nogi; za ples na prstih je konica ojačena s trdim usnjem.

---

¹⁷ Iko Otrin: Baletni izrazi in koraki, str. 7

Baletni drog - okrogle lesene palice pritrjene v stene baletne dvorane ali pritrjene na prenosna stojala v višini približno 110 cm od tal.¹⁸

Plie - oznaka za upognjeno koleno oporne noge, oziroma gib, pri katerem se to koleno upogiba in zopet izteguje; prisedanje na eni ali dveh nogah v katerikoli opoziciji.¹⁹

---

¹⁸ Henrik Neubauer: Baletni besednjak, str. 13-16

¹⁹ Prav tam, str. 32

2 OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

»Nič ni človeku tako potrebno kot ples. Brez plesa človek ne more ničesar.«

(Molière. Žlahtni meščan, I/2)

Otroci se že zelo zgodaj srečujejo z različnimi plesi, vendar se z baletom srečajo zelo redko ali pa nikoli. Zanimalo nas je predvsem:

- Ali osnovnošolci na predmetni stopnji obiskujejo baletne predstave?
- Kakšen se jim zdi balet?
- Ali poznajo osnovno opremo balerine?
- Ali učenci poznajo nekaj strokovnih izrazov iz baleta?
- Kako si predstavljajo potek baletne vaje?
- Ali obiskujejo kakšne plesne vaje?
- Kdo jih je navdušil za ples?
- Ali njihovi starši obiskujejo plesne predstave?

2.1 HIPOTEZE

Ob pričetku raziskovanja se nama je postavljalo veliko vprašanj, kako poznajo osnovnošolci balet. Kmalu sva ugotovili, da bi raziskovanje vseh, zahtevalo od naju preveč časa, zato sva se omejili le na nekatera vprašanja.

Hipoteze:

- Učenci predmetne stopnje hodijo na baletne predstave zelo poredko ali pa sploh ne hodijo na take predstave.
- Meniva, da dekleta bolj poznajo balet in da jim je všeč.
- Učenci vedo, kaj spada med baletno opremo.
- Ljudje baleta ne poznajo dovolj, zato si vzamejo premalo časa za kulturne prireditve. Prav tako se jim zaradi nepoznavanja te zvrsti umetnosti balet zdi nezanimiv.

2.2 RAZISKOVALNE METODE

2.2.1 Delo z literaturo

Ena temeljnih metod vsakega raziskovalnega dela je iskanje in uporaba ustrezne literature. Večino literature sva našli v Osrednji knjižnici Celje in Oddelku za študij, pregledale pa sva tudi nekaj spletnih strani na internetu.

2.2.2 Anketa

Odločili sva se, da bova izvedli anonimno anketo med učenci predmetne stopnje naše šole. Z anonimnostjo ankete sva želeli pridobiti iskrene odgovore in trditve na zastavljene hipoteze. Omejili pa sva tudi starostno razliko med anketiranci, saj sva prepričani, da bi se odgovori učencev nižjih razredov precej razlikovali od odgovorov naših vrstnikov. Anketo sva izvedli na OŠ Hudinja med učenci predmetne stopnje v času razrednih ur. Anketirali sva 107 učencev, in sicer učence od petega do devetega razreda.

2.2.3 Obdelava podatkov

Vse anketne vprašalnike sva pregledali, odgovore nato analizirali in izdelali tabele ter grafe.

3 OSREDNJI DEL

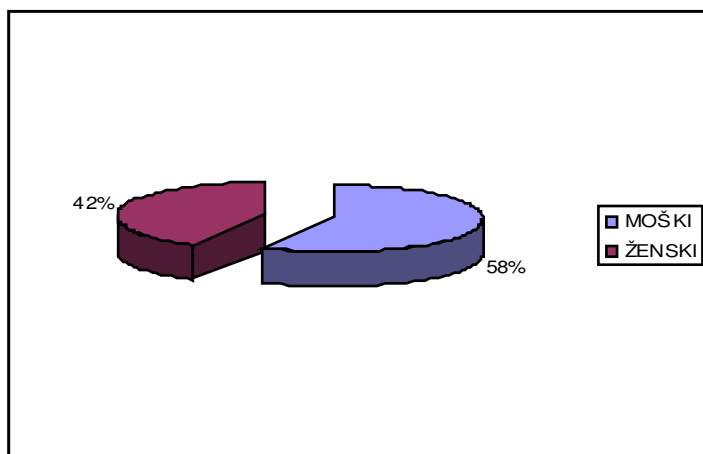
3.1 OPIS RAZISKOVALNIH REZULTATOV

1. Spol

Tabela 1

ODGOVOR	ŠTEVILO	%
MOŠKI	62	58
ŽENSKI	45	42
SKUPAJ	107	100

Graf 1

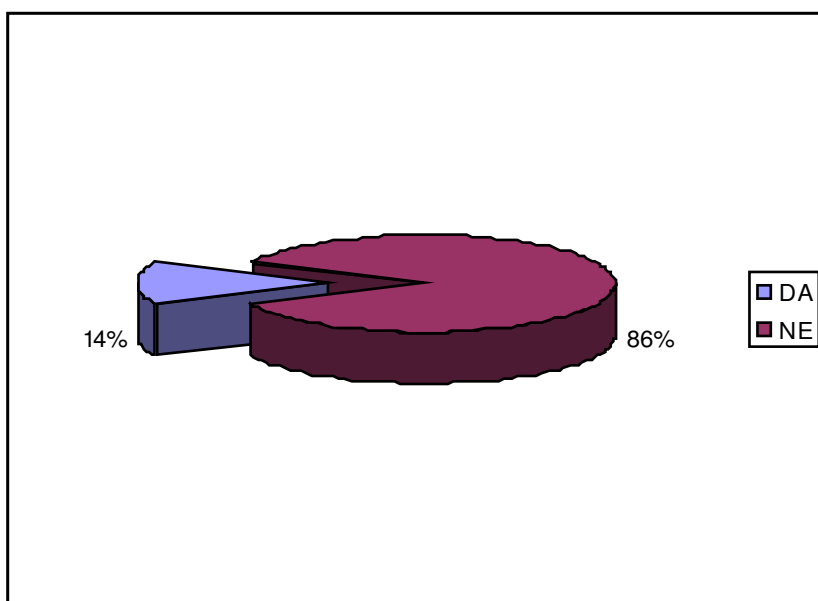
Anketiranih je bilo 107 učencev predmetne stopnje na Osnovni šoli Hudinja, od tega je bilo 62 fantov in 45 deklet.

2. Ali si že kdaj obiskal baletno predstavo?

Tabela 2

ODGOVOR	ŠTEVILO	%
DA	15	14
NE	92	86
SKUPAJ	107	100

Graf 2

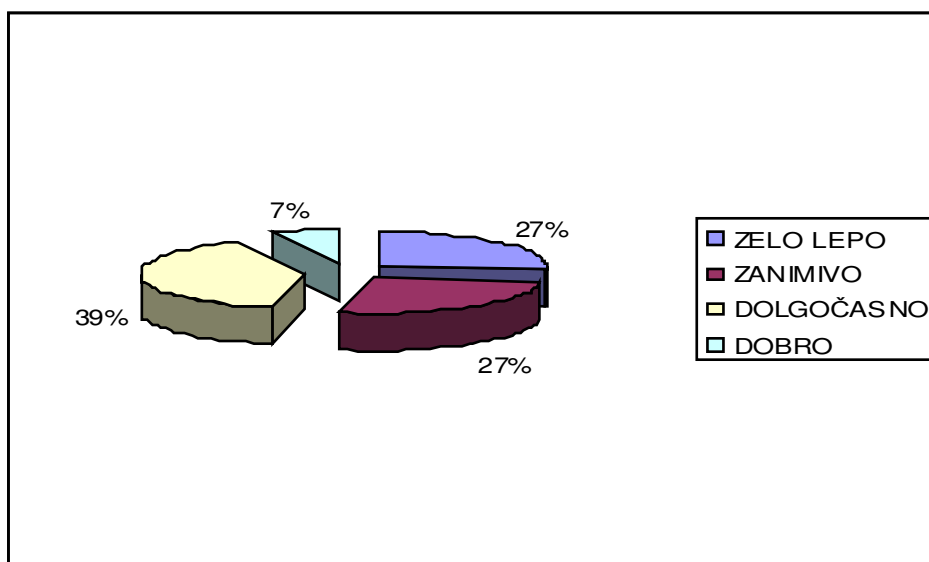
Velika večina učencev še nikoli ni bila na baletni predstavi (86%). Učenci niso dovolj seznanjeni z baletom in zato jim ta zvrst plesa tudi ni tako všeč kot katera druga.

3. Če si jo, kako se ti je zdelo?

Tabela 3

ODGOVOR	ŠTEVILO	%
ZELO LEPO	4	27
ZANIMIVO	4	27
DOLGOČASNO	6	40
DOBRO	1	6
SKUPAJ	15	100

Graf 3

27% učencem, ki so dejansko obiskali baletno predstavo, je bil balet všeč. Enakemu odstotku učencev je bila predstava zanimiva, večini pa je bila baletna predstava dolgočasna in niso bili navdušeni nad tem, kar so videli (40%). Eden izmed učencev je dejal, da je bila predstava dokaj dobra.

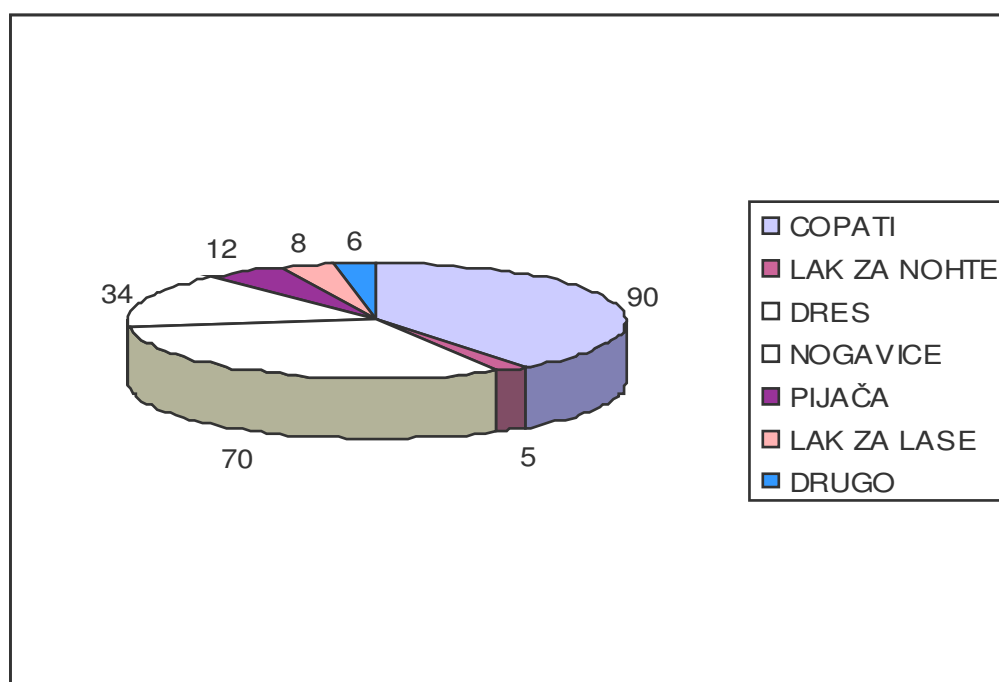

4. Kaj misliš, kaj spada med baletno opremo?

Tabela 4

ODGOVOR	ŠTEVILO
COPATI	90
LAK ZA NOHTE	5
DRES	70
NOGAVICE	34
PIJAČA	12
LAK ZA LASE	8
DRUGO	6

Graf 4

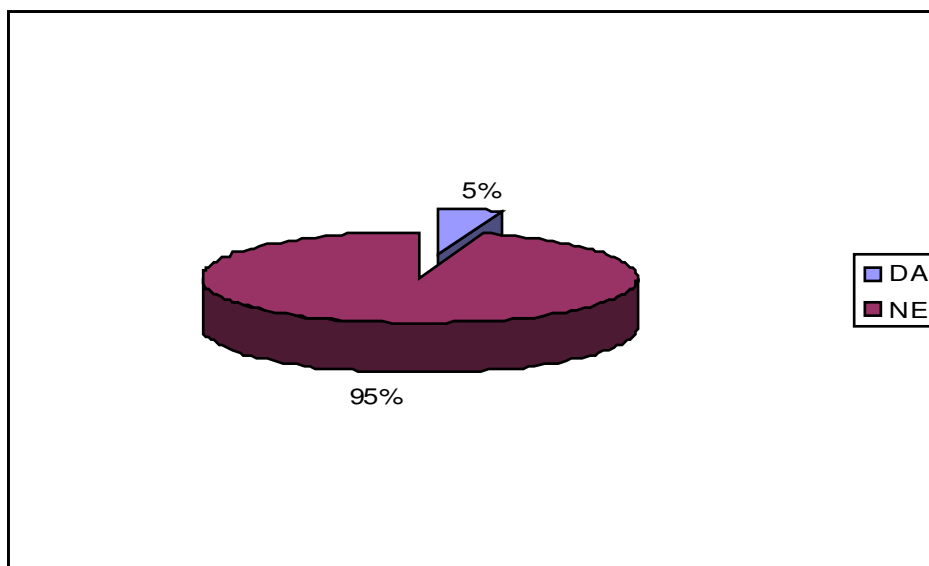
Večina jih predvideva prav in vedo, kaj spada med baletno opremo, vendar si verjetno ne predstavljajo, kako to izgleda. Nekateri poznajo te stvari samo iz kakšnega filma.

5. Ali veš kaj pomeni beseda plie?

Tabela 5

ODGOVOR	ŠTEVILO	%
DA	5	5
NE	102	95
SKUPAJ	107	100

Graf 5

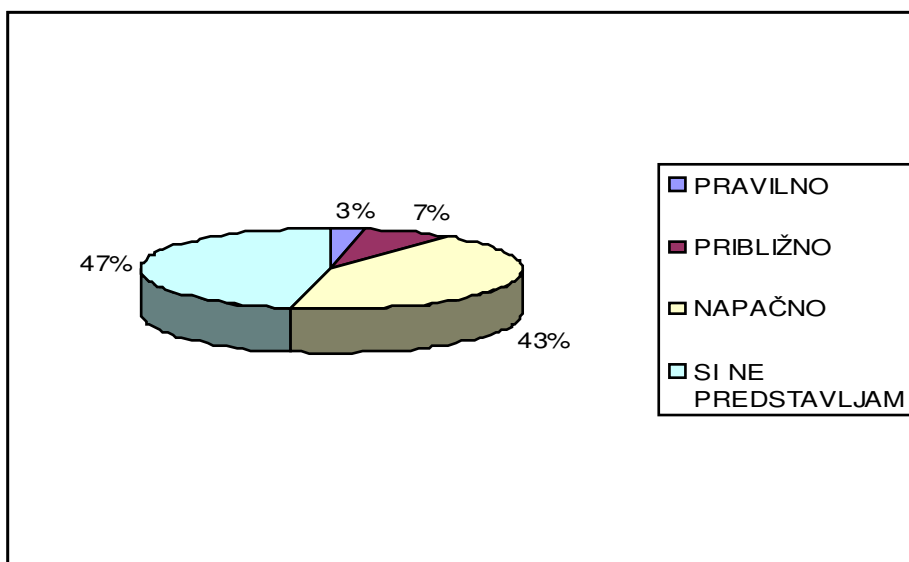
Učenci niso dovolj seznanjeni z baletom in ne poznajo osnovnih izrazov za vaje. 95% učencev ne ve, kaj pomeni beseda plie, 5% učencev pa ve, da to pomeni oznaka za upognjeno koleno oporne noge.

6. Kako si predstavljaš potek baletne vaje?

Tabela 6

ODGOVOR	ŠTEVILO	%
PRAVILNO	3	3
PRIBLIŽNO	8	7
NAPAČNO	46	43
SI NE PREDSTAVLJAM	50	47
SKUPAJ	107	100

Graf 6

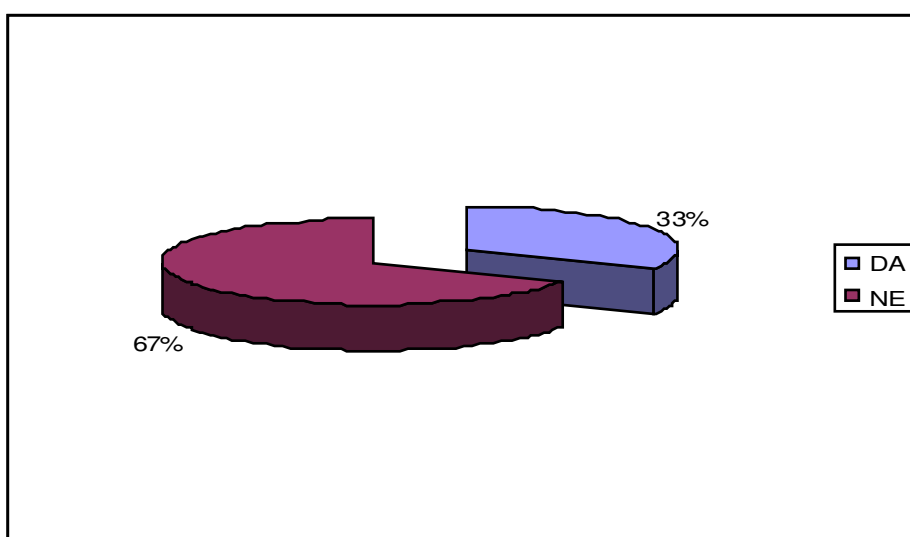
Učenci si poteka baletne vaje sploh ne predstavljajo. Kdor je napisal, da si potek približno predstavlja, si ga ponavadi predstavlja napačno.

7. Ali si kdaj obiskoval plesne vaje?

Tabela 7

ODGOVOR	ŠTEVILO	%
DA	35	33
NE	72	67
SKUPAJ	107	100

Graf 7

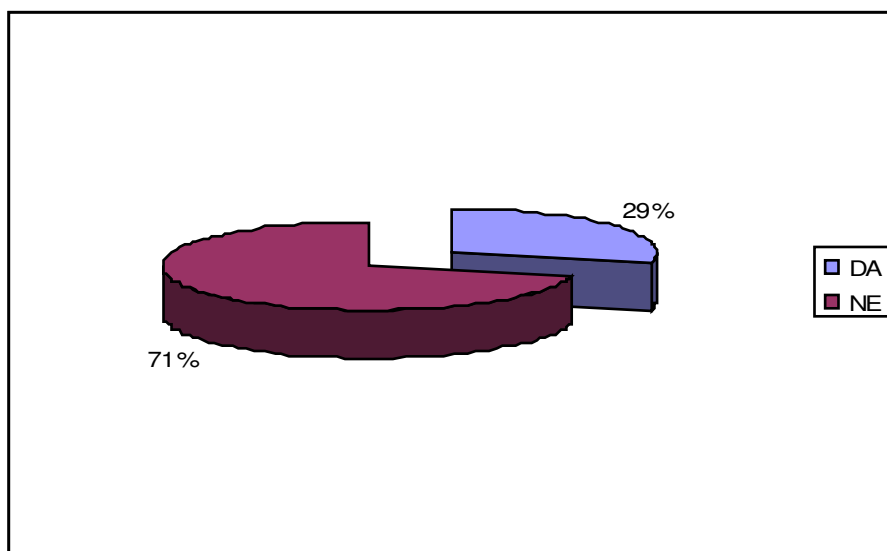
Med učenci je kar 33% takšnih, ki so kdaj obiskovali plesne vaje. V večini so to dekleta,

8. Če da, ali jih še vedno obiskuješ?

Tabela 8

ODGOVOR	ŠTEVILO	%
DA	10	29
NE	25	71
SKUPAJ	35	100

Graf 8

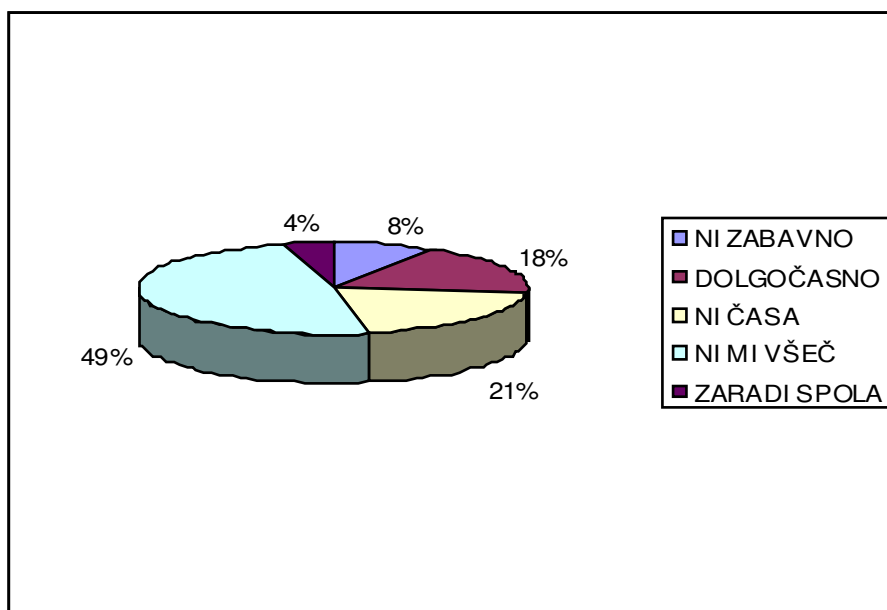
Med tistimi redkimi, ki so jih obiskali, jih je zelo malo, ki bi jim bilo balet tako všeč, da bi vztrajali z obiskovanjem.

9. Če ne, zakaj?

Tabela 9

ODGOVOR	ŠTEVILO	%
NI ZABAVNO	6	8
DOLGOČASNO	13	18
NI ČASA	15	21
NI MI VŠEČ	35	49
ZARADI SPOLA	3	4
SKUPAJ	72	100

Graf 9

V veliki meri jim ples ni zanimiv ali zabaven. Fantje mislijo, da je ples za dekleta.

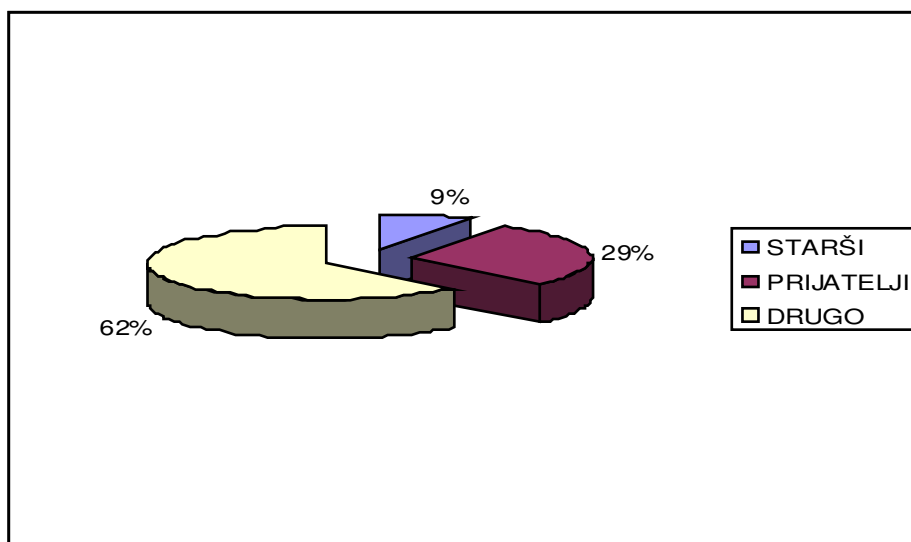
21% učencev je odgovorilo, da nimajo časa, 49% pa jih je dejalo, da jim ples ni všeč.

10. Kdo te je navdušil?

Tabela 10

ODGOVOR	ŠTEVILO	%
STARŠI	3	8
PRIJATELJI	10	29
DRUGO	22	63
SKUPAJ	35	100

Graf 10

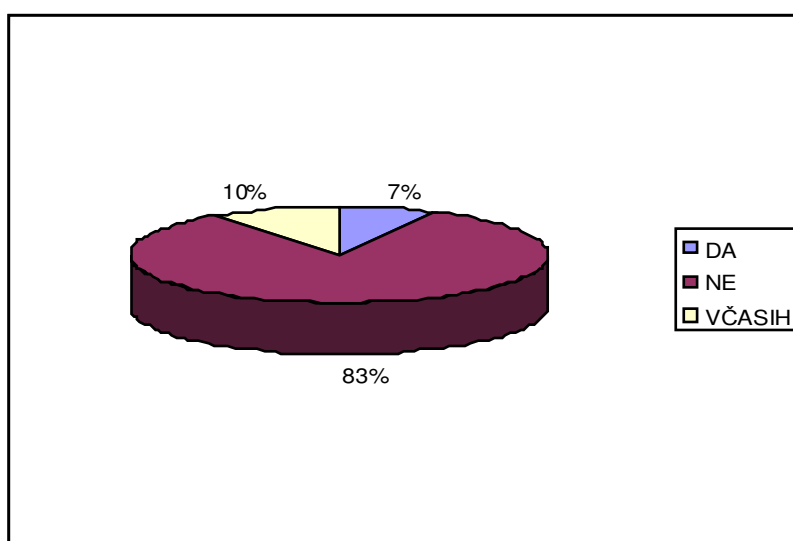
Tisti, ki plešejo, so jih navdušili za ples starši (8%), prijatelji (63%) ali sami ali pa drugi.

11. Ali tvoji starši obiskujejo plesne predstave?

Tabela 11

ODGOVOR	ŠTEVILO	%
DA	8	8
NE	88	82
VČASIH	11	10
SKUPAJ	107	100

Graf 11

Tudi starši ne obiskujejo plesnih in baletnih predstav. 8% učencev je odgovorilo, da starši obiskujejo baletne predstave, 82% učencev pa jih je odgovorilo, da starši ne obiskujejo baletne ali plesne predstave. 11% učencev je zapisalo, da starši včasih obiščejo kakšno baletno ali plesno predstavo.

3.2 DISKUSIJA

Prva hipoteza, da učenci predmetne stopnje hodijo na predstave zelo poredko ali pa sploh ne hodijo na take predstave, se je potrdila saj 14% vseh anketiranih učencev še ni bilo na baletni predstavi. Meniva, da učenci premalo poznajo balet in potek baletnih vaj, da bi jih potem zanimala ta zvrst umetnosti. 96% anketiranih učencev še sploh ni bila na baletni predstavi. Meniva, da bi si lahko tudi v okviru šole kdaj pa kdaj ogledali kakšno baletno predstavo.

Drugo hipotezo lahko delno potrdiva, delno pa ovrževa. V raziskovalni nalogi sva spoznali, da dekleta bolj poznajo balet kot fantje. Pri odgovoru, če jim je všeč, pa sva dobili različne odgovore. Tisti, ki so baletno predstavo obiskali, so odgovorili, da jim je bil balet dolgočasen, v manjšini pa so bili tisti, ki so odgovorili, da je bilo lepo, zanimivo oziroma dobro.

Tretjo trditev oziroma hipotezo morava tudi potrditi, kajti učenci dobro vedo, kaj sodi med baletno opremo. Nekateri niso prepričani, ampak v večini vedo, kaj balerine potrebujejo za svojo vajo.

Zadnjo hipotezo, da ljudje baleta ne poznajo dovolj in si zaradi tega vzamejo premalo časa tudi za kulturne prireditve in se jim zaradi nepoznavanja te zvrsti umetnosti balet zdi nezanimiv, lahko potrdiva. Ta hipoteza se navezuje na prvo in prav tako kot učenci in njihovi starši se premalo udeležujejo teh

4 ZAKLJUČEK

Pri najinem raziskovalnem delu so naju nekateri rezultati presenetili, večino pa sva predvidevali že v hipotezah.

Veliko učencev se je spoznala s prvimi koraki plesa, vendar kakšnih posebnih navdušenja in pretiranega zanimanja med njimi ni. Ugotovili sva, da tudi ni navdušenja za posebno zvrst plesa – balet. Nekateri balet poznajo le površno, nekateri so se pa že udeležili kakšne baletne predstave in se z njim seznanili podrobneje.

Pri najmlajših sva naredili predstavitev opreme balerine in jim razložili osnovne pojme iz baleta in sva ugotovili, da baleta ne poznajo, vendar so že obiskali kakšno plesno predstavo.

Nekateri so obiskali tudi baletno predstavo, fantom ni bilo všeč, dekletom pa. Plesnih vaj ne obiskujejo, ker jim niso všeč in jih ne zanimajo, vendar pa je nekaj deklet, ki rade plešejo.

Pri samem delu sva opazili, da tudi starši ne obiskujejo takšne prireditve in tudi nasploh je premalo zanimanja za baletne predstave. Morali bi že v okviru šole pri kulturnih dneh organizirati, da bi se učenci že zelo zgodaj seznanili z baletom tako, kakor z gledališčem.

»Nič ni človeku tako potrebno kot ples. Brez plesa človek ne more ničesar.« (Molière. Žlahtni meščan, I/2)

Midve se strinjava s tem verzom, kajti obožujeva ples in preko plesa lahko izražava, kar je drugače skrito v nama.

5 LITERATURA

- Neubauer, H. (1998). Ples skozi stoletja. Ljubljana, Forma 7.
- Neubauer, H. (1997). Razvoj baletne umetnosti v Sloveniji I. Ljubljana, Forma 7.
- Neubauer, H. (1999). Razvoj baletne umetnosti v Sloveniji II. Ljubljana, Forma 7.
- Neubauer, H. (1998). Klasični balet I..Ljubljana, Forma 7.
- Otrin, I. (1998). Razvoj plesa in baleta. Ljubljana, Debora.
- Otrin, I. (2000). La la bum. Ljubljana, Sklad RS za ljubiteljske kulture dejavnosti.
- Otrin, I. (2000). Baletni izrazi in koraki. Maribor, Mariborska literarna družba.
- Zagorc, M. (2001). Ples: družabnost, šport, umetnost. Ljubljana, Domus.

Viri slik so v knjigah:

- Neubauer, H. (1998). Ples skozi stoletja. Ljubljana, Forma 7.
- Otrin, I. (1998). Razvoj plesa in baleta. Ljubljana, Debora.
- Zagorc, M. (2001). Ples: družabnost, šport, umetnost. Ljubljana, Domus.

6 PRILOGA – anketni vprašalnik

ANKETNI VPRAŠALNIK – KAKO POZNAŠ BALET?

S pomočjo te ankete želimo, dobiti nekaj podatkov, ki nam bodo v pomoč pri raziskovalni nalogi na temo baleta. Anketa je anonimna. Za tvoje sodelovanje se ti zahvaljujemo.

1. Spol: M   Ž

2. Ali si že kdaj obiskal baletno predstavo?

                  DA   NE

3. Če si jo, kako se ti je zdelo?

---

4. Kaj misliš, kaj spada med baletno opremo?

- a) copati
- b) lak za nohte
- c) dres
- d) nogavice
- e) pijača
- f) lak za lase
- g) drugo: _____

5. Ali veš, kaj pomeni beseda plie?

---

6. Kako si predstavljaš baletne vaje?

---

7. Ali si kdaj obiskoval plesne vaje?

                  DA   NE

8. Če da, ali jih še vedno obiskuješ?

                  DA   NE

9. Če ne, zakaj?

---

10. Kdo te je navdušil?

- a) starši
- b) prijatelji
- c) drugo: _____

11. Ali tvoji starši obiskujejo plesne predstave?
